



Factsheet

Kruidenrijk grasland in het veenweidegebied in Fryslân

In de melkveehouderij is er een toenemende belangstelling voor kruiden. Kruiden spelen een mogelijke rol in een natuurlijker en biodiverser grasland en bieden een bredere kijk op productie, voederwaarde en diergezondheid.

Productief kruidenrijk grasland is een alternatief voor reguliere productiegaslanden. De meest kansrijke productieve kruiden zijn gras, witte klaver, rode klaver, smalle weegbree en cichorei. Door de functionele eigenschappen van deze kruiden kan met minder bemesting tóch een hoge opbrengst worden behaald met een goede voederwaarde. Vanwege de positieve effecten voor insecten en weidevogels tellen productieve kruidenmengsels vaak mee in duurzaamheidsprogramma's.

Kruidenrijk grasland in het veenweidegebied

In Proeftuin Krimpenerwaard zijn proeven gedaan met kruidenrijk grasland. Daarnaast is in Fryslân in 2020 een doorzaai-proef uitgevoerd op een klei-op-veenperceel. Op dat perceel bleek in juli 2022 de ingezaaide rode en witte klaver nog goed aanwezig te zijn, waarbij witte klaver clusters had gevormd. Er was nog vrij veel cichorei aanwezig, Smalle weegbree was nog slechts sporadisch aanwezig.



Het inzaaien met een strokenfrees in september 2020 (links). En het resultaat in juli 2022 (rechts).

Eigenschappen van kruidenrijk grasland

Kruiden hebben een ander bewortelingspatroon dan grasachtigen, waardoor diepere bodemlagen ontsloten kunnen worden en de droogtebestendigheid van het weiland verbetert. Klavers dragen bij aan de stikstofvoorziening door biologische stikstofbinding. Doordat kruiden meer en andere mineralen opnemen dan gras kan de voederwaarde in brede zin verbeteren. De hogere gehalten aan vitamines en andere secundaire metabolieten kunnen de gezondheid van het vee bevorderen.

Doorzaaien van kruiden in veengrasland

Om kruiden in bestaand veengrasland te krijgen zonder de bestaande zode te vernietigen kun je kruiden het beste doorzaaien (10 kg zaadmengsel/ha). Verstoor op veengrond de bodem zo min mogelijk, omdat dit leidt tot bodemdaling en grote verliezen aan organische stof. Het blijkt lastig om met doorzaaien kruiden permanent in de zode te krijgen, vooral door de concurrentie tussen het reeds ontwikkelde gras en de nieuw ingezaaide kruiden.

De beste resultaten zijn behaald met een strokenfrees die in de bestaande zode een strook freest van ongeveer 7 cm breed en daarin de kruiden zaait (Proeftuin Krimpenerwaard). Hoe beschaaidiger de zode, hoe beter het doorzaaien lukt. Het gebruik van een wiedege was minder succesvol: het bleek lastig om kruiden in de dichtere delen van de zode te krijgen.

De beste omstandigheden voor doorzaai

Bij doorzaaien moeten de omstandigheden kloppen: vocht, temperatuur en beheer. De beste periode om kruiden door te zaaien is tussen half augustus en half september wanneer er regen is voorspeld. De temperatuur is dan goed en de kans op droogte na doorzaai minimaal, zodat kruiden op tijd tot ontwikkeling komen. Zorg voor een kort afgemaaid zode vlak voor het doorzaaien. Om concurrentie van gras verder te verminderen, kan het perceel twee weken na doorzaai nogmaals worden gemaaid of begraasd. Ten slotte, laat de eerste snede na doorzaai niet te lang worden.

Tot slot

Door de hoge stikstofnalevering van veen is het moeilijk om kruiden te introduceren. Wat voor de een goed werkt, kan voor een ander totaal anders uitpakken. Door de hogere pH hebben klei-op-veenpercelen een grotere slagingskans voor productief kruidenrijk grasland. Het beste moment om productief kruidenrijk grasland te introduceren is als er al grasland op het bedrijf wordt vernieuwd. Onkruidbestrijding is lastig, dus begin op een perceel met weinig onkruid. Veel onkruiden kunnen met tijdig maaimanagement wel onderdrukt worden. Voor veel kruiden is een pH van 4,8 het minimum. Bij een te lage pH kan worden bekalkt, maar hiervoor zijn grote hoeveelheden kalk nodig (bijv. bij een OS-gehalte van 20%: 570 kg kalk/ha voor een pH-stijging van 0,1 in 10 cm bodem).

Meer weten? Nyncke Hoekstra (n.hoekstra@louisbolk.nl)

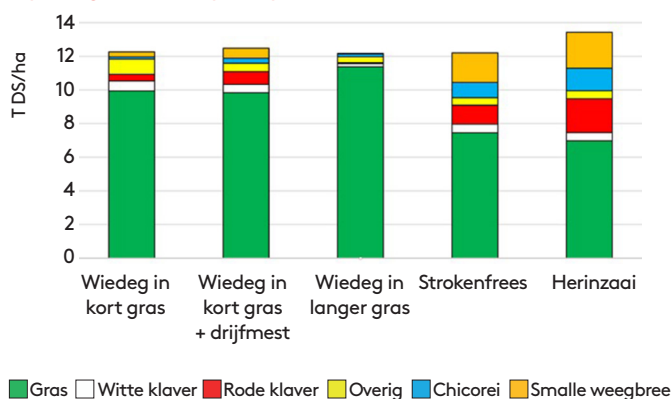
Meer informatie: proeftuinkrimpenerwaard.nl/publicaties, www.louisbolk.nl/sites/default/files/publication/pdf/3258.pdf

Bron: Wagenaar J.P., et al., 2017. Van gepeperd naar gekruid grasland: Functionaliteit van kruiden in grasland. Louis Bolk Instituut (2017-022 LbD).



Cichorei heeft een penwortel die diepere bodemlagen kan ontsluiten.

Opbrengst doorzaaioproef productieve kruiden



Herinzaai geeft de beste resultaten (hoogste opbrengst en diversiteit). Voor doorzaaien is de strokenfrees effectief. De wiedege in lang gras geeft het slechtste resultaat.

TIPS

- Zaai niet dieper dan 1-2 cm
- Droogte is funest voor kiemplantjes
- Geef doorzaai de tijd, het resultaat is vaak pas later (soms wel een half jaar) goed zichtbaar
- Pas op voor een te zware eerste snede na inzaai of doorzaai; streef naar 2,5-4 ton DS/ha
- Bemest niet te veel, anders leggen de kruiden het loodje en worden verdrongen door gras
- Laat kruiden een keer tot bloei komen (1x per 2 jaar minstens 5 weken rust geven in juni-juli), of laat stroken staan zodat ze zich kunnen verspreiden
- Er is vanuit het collectief vaak een vergoeding voor kruidenrijk(e) grasland/slootkanten
- Doorzaaien vraagt om volhouden